

Türkiye toplumunun, Türk insanının adalet duygusunu yeniden kazanmasını sağlamaya çalışmak gerekir

It is necessary to try to ensure that Turkish
society regains the sense of justice

Kadir AKBAŞ

İnsan Hakları Uzmanı, Avukat

Ben akademisyen değilim, bürokrat da değilim. Ama otuz yıldır Türkiye’de yargı pratiğinin içinde olan bir hukukçuyum. Belki talihsizlik, Türkiye’deki ceza yargılaması mantalitesi ve Türkiye’deki güvenlik bürokrasisinin yaklaşımına hukuk fakültesinin henüz birinci sınıf öğrencisiyken şahit oldum. Rahmetli Necip Fazıl’ın cenazesine iştirak etmiştim. İştirakim aslında o dönemde Yeni Asya’nın yerine çıkan Tasvir Gazetesi’nin muhabiri olmak sıfatıyla olacaktı. Fakat nasıl olduysa grubun heyecanına katılıp gözaltına alınmışım. Sonrasında savcı, Necip Fazıl’ın cenazesine katılmış olmamızdan ve Necip Fazıl’ın cenazesini jandarmanın almasına karşı çıkmış olmamızdan hareketle, anayasal düzeni değiştirmek suçunu işlemiş olabileceğimiz kuşkusuna kapılmıştı. İfademizi ilk olarak bu sebeple almıştı. Sonra bunun aslında basit bir eylem olduğuna kanaat getirmiş ki, hakkımızdaki dava izinsiz gösteri ve yürüyüş yapmaktan açıldı. Selimiye 2 no’lu Askerî Mahkemesi’nde yargılanmıştık. Hâlâ o kararı saklarım, üzerinden epeyce bir zaman geçmiş olmasına rağmen.

Olayda en enteresan olanı şudur: Mahkeme, biz sanıkları değil güvenlik güçlerini, jandarmayı suçlayan bir sonuca varmıştı. Cenazenin herhangi bir kamu düzenini ihlal edici eylem, tavır olmadan alınmak istenmesinin engellenmesini, ölüye ve ölünün yakınlarının saygı duyulması gereken hislerine karşı bir kusur olarak nitelendirmiş ve bunu ağır bir hizmet kusuru

*Türkiye’de
güvenlik
bürokrasisi, belki
Cumhuriyet’in
kuruluşunda
dayatılan
devrimlerden
bu yana sivil
toplumla
ilişkilerinde
derin bir güven
bunalımı
yaşıyordu.*

olarak görmüştü. Yani o dönemdeki bir sıkıyönetim mahkemesinde hâkim olan bakış açısı bile bugün çok uzak kaldığımız bir bakış açısını yansıtıyor.

Türkiye bugün, görünüşte Anayasası olan bir devlet. Ve meclisin yasa- ma faaliyetlerini denetleyen bir Anayasa Mahkemesi olan, kanunları olan, görünüşte kuvvetler ayrılığı ilkesinin egemen olduğu, bağımsız mahkeme- lerin olduğu bir devlet.

Ama yaşayarak şunu gördük ki, bütün bu teminatların bize sağladığı güvencenin, aslında bir OHAL ilanı ve bu ilana bağlı olarak yayınlanacak bir kararname kadar kıymeti varmış. Yani sahip olduğunuz mülkiyet hakla- rı bir kararname ile bir anda elinizden alınabilir. Yüz yıllık aile servetinize bir kararname ile el konulabilir. Kırk yıllık, elli yıllık emeğinizle elde ettiği- niz akademik kariyeriniz, mesleğiniz bir kararname ile elinizden çıkabilir.

Bu dönemin belki de en olumsuz etkisi, 1946 yılından, belki çok daha öncesinden başlayan yargı uygulamalarıyla, nispeten demokratik ülkelerin standartlarına yaklaşan geleneklerin de kolaylıkla ortadan kaldırılması oldu. Ve maalesef buna kapı aralayan da yine Anayasa Mahkemesi oldu. OHAL kararnamelerinin Anayasa Mahkemesi’nin denetimine tâbi olduğuna iliş- kin kendi içtihadından geri adım attı.

Bu yeni içtihat, OHAL ilanıyla beraber neredeyse tam hukuksuzluk hâli diyebileceğimiz bir şey bıraktı geride. Yani OHAL kararnameleriyle, ka- rarname hazırlayacak olan makama, anayasa başta olmak üzere hiçbir hu- kuksal metne kendini bağlı addetmeden dilediği şekilde bütün temel hak- ların özüne dokunabilecek kararlar alabilme serbestiyeti tanıdı. Bu risk de- vam ediyor mu? Evet, bu risk mevcut yeni anayasamız ile beraber geçerli- liğini sürdürüyor.

Türkiye’de güvenlik bürokrasisi, belki Cumhuriyet’in kuruluşunda daya- tılan devrimlerden bu yana sivil toplumla ilişkilerinde derin bir güven bu- nalımı yaşıyordu. Özellikle örgütlü toplum katmanlarını, cemaatleri, tari- katları hep bir güvenlik problemi olarak algılayıp değerlendirmişti. Ama yakın zamana kadar yaşadığımız bir güvence vardı. O dönem, siyaset kuru- munun vesayet altında olduğu ifadesi kullanılırdı. Ama güvenlik bürokrasi- sinin siyaset kurumuna tamamen etkili olmadığı o dönemde, siyaset kuru- mu güvenlik bürokrasisinin talep ve beklentilerini göğüsleyip, bunun top- luma yansımasının önünde bir bariyer teşkil ediyordu, adeta bir dalgacı- ran görevi görüyordu. Görünüşte o vesayet dönemi atlatıldı. Seçilmiş ikti- dar devlet aygıtının bütün birimlerine tam egemen oldu diyeceğiniz bir or- tamda, bugün neredeyse bütün yasama faaliyetleri, bütün idarî tasarruflar ve büyük ölçüde de yargısal içtihatlar güvenlik ve istihbarat bürokrasisinin uy- gulamalarıyla şekillenir oldu.

Biz Hukuk Fakültesine ilk adım attığımız günden itibaren, istihbarat raporlarının hiçbir adli işleme dayanak teşkil etmeyeceğini okuyarak gel- dik. Bu, kimsenin üzerinde tartışmayacağı, aksini dile getirmeye cesaret

edemeyeceği kadar sağlam bir hukukî prensipti. Ama sonra bir sabah uyan-
dık ki, öyle değilmiş. Aslında Milli İstihbarat Teşkilatı'nın kanunla kendi-
sine yüklenmiş görevleri varmış. Dolayısıyla, bu görev kapsamında ifâ ede-
ceği, elde edeceği istihbarî bilgiler adlî işlemlerde hükmün bir dayanağı ola-
bilirmiş, dendi.

Sonra bir adım öteye gittik. Suçun şahsiliği ilkesi en bedevî kavimlerde
bile itibar edilen, uygulanan temel bir hukuk ilkesidir. Ama bugün soruş-
turma dosyalarına bakın, dava dosyalarına bakın. Kişinin bütün aile birey-
lerini içine alan bir sorgulama görürsünüz. Kişinin annesinin, babasının bir
bankada hesabının olup olmadığı; bir gazetede aboneliğinin olup olmadığı
veya hakkında bir suçlamanın olup olmadığı sizinle ilgili hüküm kurula-
cağı zaman göz önünde bulundurulmuş bir unsur olarak önünüzde duruyor.
Hâlbuki suçun şahsiliği ilkesi, hâlen yürürlükte olan, anayasanın temel bir
buyruğu, ceza yasasının da temel düzenlemelerinden bir tanesi ve en sıradan,
en basit hukuk kuralı. Ama bu kural en kaba bir biçimde yok sayılıyor.
Yani herkesin erişimine açık olan dava dosyasında bulunduruluyor. Mahcup
bir edayla bir köşede tutulup hîn-i hâcette bakılıyor değil. Belki geçmişte
o yapılıyordu, ama dosyada yer almıyordu. Bugün açık bir şekilde emniyete
yazı yazılarak kişinin neredeyse uzak-yakın bütün akrabalarıyla ilgili ve-
riler taranarak dosyaya ekleniyor. Yani kabile yönetimlerinin bile tenezzül
etmeyeceği şekilde, bir açık hukuk kuralı göz ardı edilerek yargılama yapı-
lıyor ve hüküm veriliyor.

Bugüne kadar, idarî bir beyanla veya tasarrufla herhangi bir topluluğun
terör örgütü ilan edilemeyeceği varsayılıyordu. Bunun için kesinleşmiş bir
yargı kararının olması, ancak bu yargı kararından sonra bu oluşumla ilgi-
li aleyhe bir değerlendirme yapılacağı varsayılıyordu. Şimdi Yargıtay karar-
larında bile hükümet yetkililerinin beyanlarının, böyle bir suçlama için tem-
mel başlangıç tarihi olarak esas alınabileceği varsayılıyor. Yani bu sivil top-
lum kuruluşları açısından son derece ciddi bir risk doğuruyor. Yani bir sa-
bah uyanığınızda terör örgütü olarak ilan edilmeniz işten bile değil. 15
Temmuz'dan çok önce, sanıyorum 17-25 Aralık ile beraber, aslında o top-
luluk terör örgütü ilan edilmişti. Yani 15 Temmuz'un ete kemiğe bürünme-
si gerekmedi böyle bir ilan için.

Terörle Mücadele Kanunu, Avrupa Birliği ve AİHM tarafından en çok
eleştirilen yasal düzenlemelerin başında geliyor. Özellikle suç tipinin belir-
sizliği ve öngörülemezliği eleştiri konusu yapıyor. Hatırlarsanız, vize mec-
buriyetinin kaldırılması konusunda da gelip takılan yerlerden biri olmuş-
tu, Terörle Mücadele Kanunu'nun değiştirilmesi konusu.

O zaman “bu kanun nasıl olsa bizim camiaya pek bulaşmıyor, ilişmiyor”
deyip o kanuna dönük eleştiriler pek gündemimize gelmemişti. Ama bu-
günkü tüm uygulamayı dikkate aldığımızda, bütün dinî grupların, tarikat-
ların, cemaatlerin Terörle Mücadele Kanunu üzerinden yeni bir yapılanma-
ya gitmeleri neredeyse kaçınılmaz hâle geliyor.

*Suçun şahsiliği
ilkesi en bedevî
kavimlerde bile
itibar edilen,
uygulanan
temel bir
hukuk ilkesidir.
Ama bugün
soruşturma
dosyalarına
bakın, dava
dosyalarına bakın.
Kişinin bütün
aile bireylerini
içine alan bir
sorgulama
görürsünüz.*

Türkiye'deki devlet anlayışı, özünde sivil toplumla çok barışık değil. Bu anlayış, sivil toplumu, devlet tarafından topluma verilmek istenen şekle karşı, devlet aklına karşı bir direnç kaynağı olarak telakki ediyor.

Türkiye'de yakın zamanda kaldırılmadan önce eski Ceza Kanununda 163, 141 ve 142. maddeler vardı. Aslında güvenlik ve istihbarat bürokrasisi kendince anayasal düzeni bu yasal düzenlemelerle koruyabileceği inancındaydı. Hatırlayın, bu düzenlemeler çok hafif cezaî müeyyideler içeriyordu. Özal döneminde bu maddeler kaldırıldıktan sonra, adeta bu düzenlemenin doğurduğu boşluğu doldurmak için ve bunların yerine bir süre eski TCK 312'deki "halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçu" kullanıldı. Halbuki ceza hukukunda mahkemeler boşluk dolduramaz. Kanunsuz suç olmaz kuralı gereğince kıyas yasaktır. Üstelik burada boşluk Meclisin kararıyla ve bilinçli boşluk nevinden bir boşluk olmasına rağmen yargı ve güvenlik bürokrasisi bir tür işgüzarlık yaptı. Hatta eski Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk, "Bu düzenleme amacı dışında kullanılıyor" deyip şikâyetçi olmuştu.

Bu eleştirilerin de etkisiyle bu bilinçli hata giderildi. Ama TCK 163, 141 ve 142'nin kaldırılmasının doğurduğu boşluğu, bugün Türkiye'nin güvenlik bürokrasisi, Terörle Mücadele Kanunu'nu devreye sokarak aşmak istiyor. Ve tabii ki 163. maddenin doğurduğu sonuçlara baktığımız zaman çok daha ağır çok daha ciddi sonuçlarla karşı karşıya sivil toplum.

Türkiye'deki devlet anlayışı, özünde sivil toplumla çok barışık değil. Bu anlayış, sivil toplumu, devlet tarafından topluma verilmek istenen şekle karşı, devlet aklına karşı bir direnç kaynağı olarak telakki ediyor. Yakın zamana kadar, devlet erkisiyle sivil toplum kuruluşları arasında, özellikle dini gruplar arasında bir mesafe vardı. Bu tutum, devlet aygıtından kendilerine yöneltilen bildirimlere karşı bir temkin ve mesafeyi de beraberinde getiriyordu. Ama son 17 yıllık süreçte devlet aygıtını görünüşte temsil eden Başbakan, Cumhurbaşkanı ve bakanların dindar görünüşleri sivil toplum kuruluşlarıyla devlet aygıtı arasındaki mesafeyi kapattı. Bugün devlet aygıtı tarafından dile getirilen her şey neredeyse bir kutsiyet atfedilerek kabul edilir hâle geldi.

Teşbihte hata olmaz, bu on yedi senede İslâm'ın kutsi kaynaklarına iki yeni kaynak daha eklendi: Biri Milli Güvenlik Kurulu kararları biri de İstihbarat Raporları, diye kendi iç dünyamda değerlendiriyorum. Çünkü, "Sen devletten iyi mi bileceksin?" yaklaşımıyla "Devlet madem böyle bir ithamda bulunuyor, böyle bir suçlamada bulunuyor" deyip bütün temkinli yaklaşımları, "acaba"ları bir tarafa bırakarak, bu beyanlara adeta kutsiyet atfeden, mutlak bir gerçeklik atfeden bir toplum gerçeğiyle karşı karşıyayız artık.

Çuvaldızı başkasına batırırken, iğneyi de kendimize batırmamız gerekiyor. Üstad Bediüzzaman Hazretleri, dindar demokrat bir ülke profili çiziyordu. Biz işin dindarlık boyutunu yeterli addettik, demokratlık boyutunu gereksiz bir fazlalık olarak telakki ettik. Ülkedeki demokratik bilincin, düzeyin yükseltilmesi noktasında harcanması gereken gayret, aynı neticenin kamu otoritesinde belirleyici olan bürokrasiyi kontrol ederek elde edebileceği zannı ile yanlış zeminlerde kullanıldı. Yani kendimiz ve hizmetlerimiz

açısından güveni, ülkedeki hukuk devleti ilkesinin, demokrasinin standardını yükseltmekte aramak yerine kimi arkadaşlarımızın veya bunu geniş çapta düşünelim, dindar insanların devletin hayatı kurumlarında etkin ve belirleyici olmasını daha etkili addettik. Ve bu kişileri buralarda korumak adına siyasetin değişik konjonktürlerinde farklı tavırlar alınageldi.

Ama 15 Temmuz bize şunu gösterdi, 45 yıldır 50 yıldır bürokraside, devletin hayatı kurumlarında var olmayı her şeyin önceliğinde tutan ve bunun için her değeri heba etmekten kaçınmayan bir anlayışın bir kararname kadar kıymet-i harbiyesi varmış. Keşke o geçen 50 yılda gösterilen bu çaba ülkedeki demokratik bilincin yükseltilmesine sarf edilmiş olsaydı, keşke bu çaba Türkiye'deki hukuk devleti standardının anlayışının geniş toplum kesimlerine sirayet etmesine, o toplum kesimi tarafından samimiyetle benimsenmesine harcansaydı, bugün bu sıkıntıların hiçbiri yaşanmayacaktı.

Bu dönemde Terörle Mücadele Kanunu, uygulanma biçimi ve oluşturduğu yargı içtihatlarıyla geriye çok kötü bir gelenek bıraktı. Yani bugün siyasal iktidarın değişmesi, iş başına yeni bir siyasetin, yeni bir siyasi partinin gelmesi maalesef beraberinde başka riskleri de taşıyor olacak. Bugün ortaya konulan içtihatlar ve idarî gelenek dinî gurupları yakın bir zamanda başka risklerle de karşı karşıya bırakacak gibi görünüyor. Bu yüzden bu dönemin uygulamalarının bu döneme ve bu ülkeyi yönetme sorumluluğunu taşıyan siyasî partiye münhasır olmayacağı endişesini taşıyorum. Dini gruplar ve cemaatlerin bundan sonraki dönem için de gerçekten hazırlıklı olması gerekiyor. Bu nasıl olacak? Elbette ki mevcut yasal düzenlemeleri gözeten, dikkate alan bir yapılanma içerisinde olmaları gerekiyor.

2-3 yıl önce İstanbul'da yapılan Risale-i Nur Kongresi'nde, özellikle bu noktada çarpıcı değerlendirmeler ve tespitler yapıldı. Artık dinî gruplar, cemaatler olabildiğince şeffaf olmalı, olabildiğince kamunun denetimine açık ve denetlenmeye hazır hâlde olmalı, gizli bir gündeme sahip olmadıkları konusunda emin ve rahat olmalı ve elbette ki güvenlik bürokrasisi de bu noktada kendini demokratik ülkelerdeki standartlarda düşünerek emin hissetmeli.

Yani bugün yaşanan şeylere baktığımızda kendinizi en güçlü hissettiğiniz şey, en zayıf alanınıza dönüşebiliyor. Elbette ki mahrem bilgilerinizi sokağa saçmamak başka bir şeydir, ama ancak bir istihbarat örgütünün ihtiyaç hissedebileceği türden gizlilikler ve mahremiyet anlayışı, maalesef beraberinde hukuken izah edemeyeceğiniz pek çok suçlamalara kapı aralar hâle getirir. Yani ihtiyatlı tedbirli davranmak başka bir şeydir, sizi başka bir şey zannedilebilecek hâle dönüştürecek kadar agresif bir tutum daha başka bir şeydir. Yani insanların birbirleriyle tanışırken gerçek isimlerini söylemekten imtina etmeleri, birbirleriyle ilgili gerçeği ifade etmemeleri, kod ad kullanmaları ve buna bir dizi şey eklediğiniz zaman ortaya cemaat veya bir silvil toplum yapılanmasının dışında bir şey çıkıyor.

Artık dinî gruplar, cemaatler olabildiğince şeffaf olmalı, olabildiğince kamunun denetimine açık ve denetlenmeye hazır hâlde olmalı, gizli bir gündeme sahip olmadıkları konusunda emin ve rahat olmalı ve elbette ki güvenlik bürokrasisi de bu noktada kendini demokratik ülkelerdeki standartlarda düşünerek emin hissetmeli.

Ama “yapılması gereken şey nedir” dersek, herhalde Türkiye toplumunun, Türk insanının adalet duygusunu yeniden kazanmasını sağlamaya çalışmak olmalı.

Yani niye Terörle Mücadele Kanunu’nun unutulmaması gerekiyor? Çünkü orada, bugün oluşan içtihadî uygulamaları ve yasal düzenlemele-ri göz önünde tutmak gerekir. Bu anlamda, gizli bir gündemi olmayan, kamuoyuna açık davranan, faaliyetlerini kamuoyunun önünde gerçekleştiren, hesap vermeye hazır cemaatler, dinî gruplar, sivil toplum kuruluşları belki bu dönemi ve bundan sonraki dönemi nispeten daha rahat atlatacaklardır.

Ama “yapılması gereken şey nedir” dersek, herhalde Türkiye toplumu- nun, Türk insanının adalet duygusunu yeniden kazanmasını sağlamaya ça- lışmak olmalı. Çünkü adalet dediğiniz zaman, Asr-ı Saadet’ten ve Sultan Fatih Mehmet döneminden kalan birkaç menkıbeyi geçmeyen bir mükte- sebatımız var. Ve bu müktesebat da aslında şunu beraberinde ihsas ettiri- yor: Adalet dediğiniz şey âlicenap ulu’l-emrin veya sultanların, riayetinde- kilere birer lütf-u ihsanı olarak telakki ediliyor. Yani adalet, olmazsa olmaz, her şartta gözetilmesi gereken, her şartta erişilmesi gereken bir hakikat gibi değil; ihtiyaç hissedildiği zaman göz ardı edilebilen, ihtiyaç hissedildiği za- man da bir ulufe, bir lütuf gibi bize devlet büyüklerinin ihsan edeceği, ede- bileceği bir tavır gibi lanse ediliyor. Bunun böyle olmadığını da anlaşılma- sı, aktarılması gerekiyor.

Ve elbette ki hukuk düzeninin, ‘hukukun üstünlüğü’ ilkesinin, -hangi değeri korumak istiyorsanız isteyin- en vazgeçilmez değer olduğu konu- sunda yeniden toplumun bilinçlendirilmesi gerekiyor. Yani himaye etmek istediğiniz şey dinin kutsiyeti ise bunun da yine hukukun üstünlüğü ve ada- letin teminiyle olabileceğini; eğer ülkenin beka problemi kaygınız varsa, ül- kenin coğrafi, siyasi sınırlarıyla ilgili bir endişeniz varsa bu endişeyi iza- le etmenin, minimuma indirmenin çaresinin de yine adaletin gözetildiği bir devlet ve toplum hâline gelmemizde olduğu konusunda geniş halk kit- lelerinin ikna edilmesi kaçınılmaz bir gereklilik olarak önümüzde duruyor.

Çünkü bugünün temel problemi adaleti talep etmeyen, adaletin gözetil- mesinde ısrarcı olmayan, aksine eğer devletin bekası söz konusu ise adaletin gözetilmeyebileceği hatta gözetilmemesi gerektiği konusunda bir tavır içe- risinde olan geniş halk kitleleri. Yani bugün ülkedeki temel problem ben- ce bu. Bu aşılımdan ne yargının evrensel hukuk ilkeleriyle hareket etmesini sağlamak mümkün olacak ne de yargı üzerinde açıkça hissedilen siyaset ve devletin güvenlik ve istihbarat bürokrasisinin baskısını ortadan kaldırmak söz konusu olacak. Önce, geniş halk kitlelerinin, adalet talebini en yüksek sesle dile getiriyor olmaları lâzım.

Böyle bir dönemde Risale-i Nur Enstitüsü bu seminer dizisiyle en azın- dan bizim gündemimizde adaletin hep var olması gerektiği konusunda hiz- met ediyor. Neşriyatlarımız bunu sürekli gündemde tutmaya çalışıyor.

Ama burada çok dikkat edilmesi gereken bir şey var. Masumiyet karine- si ile kişilerin adil yargılanmaları ve adil bir yargılama sürecinin sonucun- da da muhakkak surette masum insanların hukuklarının korunması ama- cına erişim temel alınmalı. Bu gözetilmediği takdirde, yargılama faaliyeti,

neredeysse önceden hazırlanmış bir mahkûmiyet hükmünün tefhim edilmesine kadar geçen bir zaman periyodu, bir ritüel gibi değerlendirilecek olursa anlamsız hâle geliyor.

Yakın zamanda, bir ağır ceza mahkemesinde duruşmada ben henüz esas hakkında savunma yapmadan, üye hâkim, başkana, “Efendim kısa karar hazır” dedi ve bunu ben de duydum. Bunun üzerine dayanamadım ve duruşmada heyete dedim ki: “30 yıllık avukatım, bir duruşma salonunda varlığımın bu kadar anlamsızlaştığı bir an hatırlamıyorum, şeklen de olsa hiç değilse bir yargılama ritüelinin mehabetine saygı duymalıydınız. Henüz ben savunma yapmadım, henüz sanık son savunmasını yapmadı.” Ben bunu söyleyince, başkan “biz taslak hazırlıyoruz, henüz müzakereye oturmadık” dedi.

Çoğu zaman avukat olarak sanıkların hukukî durumunu ağırlaştırmak adına suskunlukla geçiştiriyorsunuz ya bazı şeyleri. Bu sefer aksi oldu, onun verdiği rahatlıkla içimi döktüm. Belki bir buçuk saat kadar, pek çok duruşmada söylemeye cesaret edemediğim şeyleri söylemek imkanı buldum. “İddia edilen yapı bir terör örgütüyse önce Türkiye Cumhuriyeti’nin ağır bir hizmet kusuru olup olmadığını sorgulamamız lâzım” deyip oradan girdim. Başkan biraz huzursuz olsa bile dinlemek zorunda kaldı, büyük ölçüde de tutanağa geçirdi.

Söylemek istediğim şey şuydu: Yargılama, suçluyu cezalandırmak amacıyla işe başlarsa, muhtemeldir ki çok masumun hakkını ihlal eder. Yargılamanın amacı şu olmalı, bir masumun cezalandırılmasına yol açacak bir ihtiyatsızlık yapmayalım. O yüzden ceza yargılamasındaki amacın maddi gerçeğe ulaşmak olduğu söylenir ve bunda da şüpheden sanığın yararlandırılması aslında adalet-i mahza hakikatinin temel dayanaklarından bir tanesidir. Bir kişinin mahkûmiyetine karar vermeniz için, böyle bir hüküm kurabilmeniz için, her türlü şüpheden uzak, açık ve kesin bir şekilde suçlu olduğundan emin olmanız lâzım. Eğer yargılama faaliyetinin başında “Ben suçluları yakaladım, bir iki usulî yazışmadan sonra bu süreci tamamlayıp cezalarını tefhim edeceğim” diyorsanız zaten yargılama faaliyetini anlamsızlaştırıyorsunuz. Bugün Türkiye’deki güncel yargılamaların maalesef çoğundaki yaklaşım bu. İddianameyi henüz okuyan heyet o gün aslında gerekçeli kararını açıklamaya kendini hazır addediyor. Siz artık binde bir hâlde kişilerin suçsuzluğunu ispat edebilmek gibi bir şeye giriyorsunuz. Çünkü önce hâkimlerin kafasındaki o önyargıyı yıkmanız gerekiyor.

Hiçbir iddia, hiçbir dava savunması bırakılmaz. Bir iddianız varsa, bedeli ne olursa olsun o iddianın arkasında durmanız gerekiyor. Eğer o iddianın arkasında durmazsanız, hakkınızda hüküm kuracak olan kişinin sizi tavsif etmesine fırsat veriyorsunuzdur. Bediüzzaman Hazretleri’nin en ağır şartlarda bile ülkeyi terk etmemesi, bu yöndeki bütün telkinlere rağmen, “Mekke’de de olsam buraya gelmek lâzımdı, zira en ziyade burada ihtiyaç var” demesi ve hariçten telif edilecek risalelerin Türkiye’ye gelmesi hâlinde,

öylemek istediğim şey şuydu: Yargılama, suçluyu cezalandırmak amacıyla işe başlarsa, muhtemeldir ki çok masumun hakkını ihlal eder. Yargılamanın amacı şu olmalı, bir masumun cezalandırılmasına yol açacak bir ihtiyatsızlık yapmayalım.

Adil yargılanmayacağınız şüphesi, korkusu eğer sizi savunma yapmaktan alıkoyuyorsa hem bir mahkeme tarafından mahkûm edirsiniz, hem kamuoyu vicdanında mahkûm edirsiniz ve belki de tarih mahkemesi de sizi mahkûm eder.

-haricî bir tesirle kaleme alındığı iddiasıyla- beklenen etkiyi, tesiri uyandırmayacağı inancının olması dikkate değerdir.

Ve hatırlayın, Eskişehir Hapishanesi'nde idama mahkûm edilmeleri talimatıyla yargılamaya başlanıyor. Bütün o ağır ithamlara rağmen hiçbir Nur Talebesi Türkiye'yi terk etmek gibi bir yaklaşım içerisinde olmuyor. Bu bugüne kadar devam ediyor, yaklaşık 1.200 kez bu iddia, bu dava mihenge vurulmuş. Ama bir iki usulî istisna dışında hemen hepsi beraatla neticelenmiş.

Adil yargılanmayacağınız şüphesi, korkusu eğer sizi savunma yapmaktan alıkoyuyorsa hem bir mahkeme tarafından mahkûm edirsiniz, hem kamuoyu vicdanında mahkûm edirsiniz ve belki de tarih mahkemesi de sizi mahkûm eder. Bir iddianız varsa arkasında durmak ve onu savunmak zorundasınız. Bir davanın sahibi olmak eğer bedel ödemeyi gerektiriyorsa bu bedeli ödemeniz gerekiyor. Bu bedeli ödemedi mihenge vurulmuş kabul edilemezsiniz. Mihenge vurulmadan da bu iddianızda samimi olduğunuzu geniş halk kitlelerine benimsetemezsiniz. Yani bütün o şaşaalı, bütün o iddialı hizmetleriniz bir anda tuz buz olur ve o 50 yıllık emek heba edilmiş olur.

Bu iddianın savunmasız bırakılmasının başka ağır sonuçları da oldu. Bugün diğer bütün dinî gruplar, cemaatler ağır bir ithamla karşı karşıyalar. Haricî tesir altında oldukları ve ülkenin millî güvenliği açısından bir tehdit oluşturdukları zannı neredeyse geniş halk kitleleri açısından da, ülkenin güvenlik ve istihbarat bürokrasisi açısından da adeta kesin kabul görmüş durumda.

Hatırlayın, sık sık, dinî cemaatlerin, tarikatların Diyanet eliyle kontrol altına alınması, onların kayıt altına alınması, hatta neredeyse Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bir vasi veya kayyum gibi bütün bu dinî grupların faaliyetlerine vaziyet etmesi gündeme geliyor. Ve maalesef bu teklifler geniş halk kesimleri tarafından, hatta neredeyse kimi Nurcu gruplar tarafından da yadırganmıyor. "Tamam yapın, ama onu şöyle değil de böyle yapın" tarzında yol gösterici olmalarına şahit oluyoruz. Yani bırakın buna direnç göstermeyi aksine büyük bir iştiyakla karşılanması gibi bir garabetle karşı karşıyayız.

Hâlbuki Bediüzzaman, tarihî bir hakikat olarak da "Hak ve hakikat inhisar altına alınamaz" diyordu. Bunu derken elbette ki iman ve Kur'an hakikatleri olduğu için, özgür düşüncenin hak ve hakikat olarak nitelendirilip inhisar altına alınmayacağını söylüyordu. Yani siz düşüncüyü inhisar altına alıp, adeta sivil toplumu, dinî grupları, tarikatları devlet aygıtının taleplerinin halka ulaştırılmasında, halka benimsetilmesinde tek yönlü bir iletken görevlisi olarak gördüğünüz zaman örgütlenme hakkını, özgür düşüncüyü ve elbette ki dinin hakikatini ve özünü de ortadan kaldırmış oluyorsunuz.

Önemli bir tespit yaparak bugünkü kaotik ortamı ifade ettiniz. Bu kaotik ortamdan nasıl kurtulacağız? 1926 yıllarının şartlarına geri mi döndük?

Hayır o kadar da geriye dönmedik. Bir Yeni Asya yazarı dün bir tespitte bulunmuş ve “1946 yılı şartlarına geri döndük” demişti. Ben de aynı kanaatteyim. Türkiye henüz Avrupa Konseyinin bir üyesi. AİHM’nin yargı yetkisini tanıyan bir ülke ve Batı blokunun bir parçası. Dolayısıyla 1946 hatta 1950’li yıllarda olduğumuz söylenebilir.

Buradaki temel problem şu: Geniş halk kitlelerinin demokrasi ile arasında oluşan soğukluğu kaldırmak gerekiyor. Tabiri hoş görün. İsrailoğullarının tapındığı bir altın buzağısı vardı. Türk dindarlığının, Türk muhafazakârlığının da aynen böyle erişemeyeceğini zannettiği bir devlet aygıtı, devlet aygıtının merkezinde olmak gibi tapındığı bir üstün gücü var. Dolayısı ile bunu korumak adına bütün mukaddesatını, bütün değerlerini feda edebileceği bir anlayış toplum tabanında yer ediyor. Bunun yanlışlığını topluma yeniden anlatmak gerekiyor.

Bediüzzaman hazretlerinin Münazarat isimli eserini kaleme aldığı yıllardaki muhatapların düzeyini nazara alarak bu kavramları geniş halk kitlelerine yeniden benimsetmek, anlatmak gerekiyor. Bir toplumun kamu otoritesi eliyle ıslah edilemeyeceğine toplumumuzun ikna edilmesi gerekiyor. Yani ülkeyi yönetenlerin bizi zorla dindarlaştıramayacağını, bizi zorla ıslah edemeyeceğini kabul edersek, o zaman devleti gerçekten özgürlüklerimizi teminat altına alan ama bunun ötesinde de başka bir ihsan beklenmemesi gereken bir yapı olarak telakki edebileceğiz.

Türkiye’nin muhafazakâr kitlesi, tahrifatın, iman zafiyetinin kamu otoritesi eliyle gerçekleştirildiği gibi bir zanna sahip. Dolayısıyla ıslahın da yine kamu otoritesi eliyle olursa suhuletle, kolaylıkla gerçekleştirilebileceğine inanıyor. Geçen on yedi yılda bunun mümkün olmadığını, aksine bütün kıstaslarda bir gerilemenin olduğunu vicdan sahibi herkes dile getiriyor. Bunu toplum olarak tam anladığımız zaman siyasete ve devlet aygıtına yaklaşımımız başka türlü olacaktır.

Yani insanlar “kanun içki içmeye izin veriyor” diye içki içiyor değil ki “kanun yasaklasın ki insanlar da içki içmekten vazgeçsin” diye düşünmek doğru bir yaklaşım olabilsin.

Türkiye’deki dindarlara birileri bürokrasiyi elde etmekle devletin ve böylece de milletin düzeleceğini söyledi. Senelerce dindarlar bu fikrin üzerinde yoğruldu. Bütün cemaatlerde bu fikir hakim. Yani bir cemaate mahsus bir fikir değil. Siz insan haklarını, demokrasiyi, adaletperverliği, hakperestliği tabana indirmedik dediniz. Said Nursi’nin ilk dönem eserlerinde bu hususlar çok kuvvetli bir biçimde yer alıyor. Nur talebeleri bu mefhumları samimiyetle benimsedi. Ancak bu durum diğer cemaatler açısından böyle değil maalesef. Peki bunu nasıl yapacağız? Hakperestliği, adaletperverliği insan hak ve hürriyetlerini fertlere ve topluma nasıl benimseteceğiz?

Geniş halk kitlelerinin demokrasi ile arasında oluşan soğukluğu kaldırmak gerekiyor.

Toplumun diğer kesimleri, siyaset eliyle toplumun ıslah edileceği umudunun gerçekleşmeyeceğini artık görüyor, görmeye başlıyor.

Her şeyin başı eğitim diyeceğim ama bu konuda en eğitilmiş olan kitlenin ortaya koyduğu tablo maalesef çok da umut verici değil. Bence yaşayarak öğreneceğiz.

Bakın, bir grubun hareket noktası devletin hayatî müesseselerinde mevcudiyet ve bu mevcudiyeti her ne pahasına olursa olsun sürdürmekti. Elli yılın sonunda görüldü ki bu mevcudiyetin kıymet-i harbiyesi bir kararnamede yer almak kadmış. Yani dolayısıyla birilerinin elli yıl emek verdiği bir iddia, bir yapı, üç günde yerle yeksan oldu. Demek ki yanlış bir metotla yanlış bir yatırım yaptılar.

Toplumun diğer kesimleri, siyaset eliyle toplumun ıslah edileceği umudunun gerçekleşmeyeceğini artık görüyor, görmeye başlıyor. Ama diğer taraftan da bir kaygısı var. Belki 28 Şubat sürecinin en büyük tahribatı bu oldu. Ülkede serbest seçimlerle iş başına gelmiş bir meclis vardı. Meclisin içinden çıkmış bir hükümet vardı. Meclis ve hükümetin arzu etmesine rağmen üniversitelerde başörtüsünün serbestçe kullanılabilmesine dönük bir karar alamama gibi bir durum oldu.

Bununla demokrasiyi işlevsiz kılan, meclisi güçsüz, acz halinde gösteren bir anlayış toplumun dindar kesimlerine adeta benimsetildi. “Bakın bununla olmuyor. Nasıl olur? Muktedir bir kişi çıkar ve o her şeye hükmeder, akabinde de bu sıkıntılar aşılr” dendi. Buradan hareketle gelinecek ve gelinen noktaya itiraz edilince de “senin demokrasi dediğin, parlamenter rejim dediğin dönemde biz bu sıkıntıları aşamadık. Bu dönemde biz sıkıntıyı aştık” deniyor.

Dolayısıyla Türkiye’de dün en temel hakların serbestçe kullanılmasına itiraz eden laik bir toplum kesimi vardı. Bu kesim bugün Halk Partisi ve onun etrafında kümelenen bir zihniyeti temsil ediyordu. Bu zihniyet bugün temel hakların benimsenmesi konusunda gösterdiği direncin ülkeye nasıl bir bedel ödettirdiğinin kısmen farkında.

Hatırlayalım, şimdiki CHP kamuda başörtüsü serbestisi söz konusu olduğunda buna karşı çıkmadı. Ve sık sık da dile getiriyorlar ki “bizim cemaatlerle, dini gruplarla bir problemimiz yok, bizim başörtüsü ile bir problemimiz yok”. Hatta bir adım öteye geçtiler, genel merkezde mescit açtılar, “bizim namaz kılanlarla bir problemimiz yok” diye göstermek istediler.

CHP eski tutumlarının ülkeye nasıl bir bedel ödettiğini, demokrasinin adeta yarı demokrasi bile denmeyecek vahim bir tabloya dönüşmesinde kendi paylarının var olduğunu gördü. Bence bu önemli bir kazanımdır.

Risale-i Nur Külliyyatının devlet tekeline alınması sürecinde biz bir grup oluşturarak Meclis’te grubu bulunan bütün siyasi partilere gittik. HDP dahil. Bu görüşmelerin sonunda Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’da yapılacak olan değişikliğin aslında düşünce özgürlüğünün önünü kesebilecek, adeta devletin dilediği her eser üzerinde keyfi bir tasarrufla kullanabileceği, bir eserin toplumla buluşmaması için kamuya mal edilmek suretiyle yok

edilebileceği bir düzenleme niteliği taşıdığına iyice anlatınca onlar da “biz bu kanun değişikliğini Anayasa Mahkemesine götürürüz” dediler. Bu kanunun iptalinden ilk doğrudan faydanın Risalelere geleceğini, iptal ile Risale-i Nurların kamuya mal edilmesinin yani devlet tekeline alınmasının önüne geçileceğini ve dolayısıyla bu sonucun kendi içlerinde bir çatışmaya yol açacağını bilmelerine, öngörmelerine rağmen bu iradeden geri adım atmadılar.

Türkiye'nin dindar halk tabakası ile CHP'nin geçmişinden gelen günahlarından bugün sıyrılmak istenmesi ülkemiz açısından bir şanstır. Bunu dile getirmek bir siyasi tercih olarak CHP'yi desteklemek değildir. Bunu dile getirmek CHP'nin geçmişini ve bugünü tasvip etmek değildir. Unutmayalım ki Üstad Hazretleri tek parti döneminin kusurlarını ancak CHP'nin %5'ine hamedip, geri kalan %95'ini bir pişmanlık duyarak, bu geçmişi sahiplenmeme konusunda teşvik ediyor.

Bugün bize düşen, “Evet bir kirli geçmişiniz var. Bugün bu kirli geçmişten arınarak, uzaklaşarak, ülkenin yüksek standartlarda bir demokrasiye, bir hukuk devletine erişmesine hizmet edin” demektir. Bu şansa sahibiz. On yedi yıllık tecrübe, Halk Partisi'ne ve belli çevrelere, dindar insanların din hürriyetlerinin önüne karşı engeller çıkarmanın belki onların da aslında arzu etmedikleri sonuçlara yol açabileceğini gösterdi. Konuyu kısır siyasi tartışmaların dışına çıkarılması gereken bir insan hakları problemi olarak görmelerini sağladı. Bu belki de önemli bir kazanım.

Türkiye'de ezanın bir daha Türkçeleştirilmeyeceğinin, tesettür yasağının artık gündeme gelmeyeceğinin, bunların artık geçmişte kaldığının anlatılması, diğer hak ve özgürlüklerin de yönetimde filanca siyasi partinin olmasından veya partinin başında şu ya da bu şahsın olup olmamasından bağımsız olarak anayasal düzenlemelerle garanti altına alınması ve bunun da millete gösterilmesi ve ikna edilmesi gerekiyor.

Bakınız şu vahim bir durumdur: “Şu haklar ve özgürlükler anayasal güvence altındadır kimse bunları değiştiremez” denmiyor. “Biz gidersek şu gelir ve bu özgürlükler ortadan kalkar” deniyor.

Siyasi partilerden birini iyi diğerlerini kötü saymak mümkün müdür? Mantıklı mıdır?

Bizim siyasetteki ölçülerimizden biri de ehven-ü şerreyn prensibidir. Yani kötüler arasından en az kötüyü seçmek. Sebebi siyasetin tabiatının bozulmuş olması. Üstad bunu pek çok yerde söylüyor malum. Bediüzzaman Hazretlerinin, “toplumun %60-70'i dindar hale gelmeden din adına siyaset yapılamaz” derken aslında çok önemli bir ölçüyü, sadece siyaset anlamında değil, devlete ilişkin, topluma ilişkin birçok konuda da koyduğunu görüyoruz.

Bundan yirmi sene öncesine kadar siyasetteki partilerden birini “hepsi kötü ama en az kötüsü bu” diyerek tercih etmekten şimdi enteresan bir biçimde aslında toplumda %60-70'lik anlamda bir iyileşme olmamasına

Bizim siyasetteki ölçülerimizden biri de ehven-ü şerreyn prensibidir. Yani kötüler arasından en az kötüyü seçmek. Sebebi siyasetin tabiatının bozulmuş olması.

İslamiyet bu toplumun bütün fertlerinin ortak değeridir. Bizim ateistimiz bile kültürel anlamda bir dinî aidiyet taşır. Kültürel aidiyetini inkar etmez. Aksine genellikle saygılı bir tutum içerisindedir. Bu da güzel bir haslettir.

rağmen “bir kötüler var bir de iyi var, niye iyi varken kötülerden birini tercih ediyoruz ki” noktasına getirildik. Burada bir hile olduğu açık.

Bizim istediğimiz ve beklediğimiz şu: CHP dahil bütün siyasi hareketlerin yavaş yavaş belli bir ölçüde iyileşmesi, mescid açmak örneğinde olduğu gibi hem sembolik olarak hem de fikren iyileşmesi, makul hale gelmesi. Toplumun genel olarak dindarlaşması ve bu kapsamda bütün partilerin siyasi tabanlarının da dindarlaşması. O gün geldiğinde belki biz, iyiler arasında en iyisini seçebilir hale geleceğiz. Yoksa bugün hâlâ kötüler arasından en az kötüyü seçmek durumundayız siyaset olarak.

Ama birileri yanılısma yapıyor. Bir kandırmaca içerisindedir. “Bu gün bir noktaya geldik. Bir iyi var bir de kötüler var. Dolayısı ile kötüler seçilemez, iyi seçilmeli” diyorlar. “İyi neyi temsil ediyor” diye soruyorsunuz, “dini temsil ediyor” deniyor. Dinin siyasete alet edilmesinin açık ve vahim bir sonucu bu. Zira böyle bir tercih biçimi sanki toplumun yüzde ellisini dinin karşısında konumlandırmak ve asla dinle, İslamiyet hakikati ile buluşmaz kılmak gibi bir cepheleşmeyi öngörüyor. Halbuki Üstad “din umumun malıdır, mukaddesat umumun malıdır” derken tam da bu riske dikkat çekiyordu.

Toplumun AK Parti’ye oy vermeyen %50’lik kesiminin din ve dinî bilgi ve nasihat ihtiyacını kimsenin düşündüğü yok. Din umumun malı olarak kalmalyken inhisar altına alınıyor. O kesimin “biz din karşıtı değiliz. Biz de sizler kadar dindar insanlarız veya dinin pratiklerini gözeten veya dini değerlere saygı duyan bireyleriz” demelerine karşılık, “hayır siz öyle değilsiniz” diyerek ısrarla adeta onları dinden çıkartma gayretleri, “siz namaz kılmayı, Cuma kılmayı bilmezsiniz. Fatiha okumayı bilmezsiniz” ya da “biz okursak ihlaslı okuruz, siz okursanız ihlassız okursunuz” yaklaşımları topluma da dine de zarar veriyor.

İslamiyet bu toplumun bütün fertlerinin ortak değeridir. Bizim ateistimiz bile kültürel anlamda bir dinî aidiyet taşır. Kültürel aidiyetini inkar etmez. Aksine genellikle saygılı bir tutum içerisindedir. Bu da güzel bir haslettir. Hatırlayın seçim öncesinde Taksim’de haşa “ezan ıslıklandı mı, ıslıklanmadı mı” tartışmalarını. Hemen herkes “haşa biz ezanı ıslıklamadık, ezana karşı bir hüürmetsizlik yapmadık, aklımızdan bile geçmez” demesine rağmen, birileri “hayır siz ezana hüürmetsizlik yaptınız” diye ısrar etti. Yani ezanın toplumun tüm kesimleri tarafından saygı duyulan bir şey olduğunu kabul etmek, bu noktadaki hassasiyetin toplumun farklı kesimlerince de benimsenmesinden memnuniyet duymak yerine, “hayır siz ezana karşı saygısızlık yaptınız, ezanı protesto ettiniz” diye karşılık verilerek insanlar din dışına atılmaya çalışıldı. Hatta şunu okuduk “yapmadınız ama fırsatınız olsa yapardınız, yapmak isterdiniz!”

Bediüzzaman “İslamiyete hizmet insanları dine meylettirmekle yani iltizama teşvik etmek ve vazife-i diniyelerini hatırlatıp teşvik etmekle olur” der. Muhataba “sen dinsizsin desen bu dine hizmet olmaz” der.

Bu yüzde altmış yetmiş meselesini biraz açar mısınız?

Bediüzzaman din adına siyaset yapılabilmesi için halkın her kesiminin yüzde altmış yetmişinin “tam dindar” olması gerektiğini ifade eder. Tam dindar olmaktan kasıt herhalde sünnet-i seniye kendisine rehber etmiş, peygamberimizin hayatını, yaşayışını, sözünü, kendisine rehber etmiş, yani sünnet-i seniye hayat tarzı olarak benimsemiş insan.

Ama unutmayalım ki dağdaki çobanın dindarlığı ile siyasetle az çok alakadar birinin dindarlığı farklı kavramlardır. Zira ikisinin imtihan sorusu farklıdır.

Ahir zamanda siyasetle dine hizmet edilemeyeceğini göstermek üzere Peygamberimizin (asm) “o zamana yettiğiniz zaman onlarla siyaset yoluyla mukabele edilmez” hadisini emir telakkî eden Üstadımızın ortaya koyduğu bir tavır var.

Bir talebesi kendisini ziyaretinde üstada diyor ki “biz de bir parti kuralım.” O zaman Üstad Hazretleri diyor ki “kardeşim bir cemiyette yüzde yetmiş İslamî şuura sahip tam mütedeyyin olmazsa orada dini kimlikle ortaya çıkmakla İslam dinine büyük bir cinayet işlemiş olursunuz. Çünkü dini siyasete alet etmeye mecbur olursunuz.”

Üstadın böyle bir öngörü ortaya koyduğunu göz önünde bulundurarak siyasal İslamcıların iktidar arzusuna veya başka bazı grupların kadrolaşarak tepyi ele geçirmek maksadına hizmet etmeye çalışmasının ve 15 Temmuz fitnesine alet olan yapı ve benzeri anlayışların günümüzde ne kadar anlamsız olduğunu hep birlikte öğrenmiş olmalıyız. Fertten cemiyete, temelden çatıya dediğimiz, fertlerin kalplerinde İslamî şuuru yerleştirmek gerektiği konusunu göz önünde bulundurursak bu mananın tahakkukuna da önemli bir vesile olan demokratların istibdatı kaldırma ve gerçek bir demokrasiye geçmek yolundaki gayretlerinin değerli olduğu açıktır. Esasen Avrupa Birliği süreciyle, dindar Hıristiyanlarla birlikte böyle bir mananın gerçekleşmesinin mümkün olacağı da açık.

Bu çerçevede demokratların kendilerine düşen fonksiyonun gerçekleştirilmesi adına, Avrupa Birliği üyeliğinin tahakkuku adına neler yapılmalı, bu konuda ne düşünüyorsunuz? Dindarların demokratlaşması ve demokratların da dindarlaşması süreci nasıl hızlandırılabilir?

Biz bu yöndeki çalışmalarımıza Risale-i Nurların devlet tekeline alınmasına teşebbüs edilmesi ile başladık. Bu yanı sıra hiçbir parti ayrımı gözetmeksizin bütün meclis gruplarının dikkatini çekerek, karşı durmalarını istedik.

Bir ağır ceza duruşması için Kars’a gitmiştim. Beraat kararı almanın sevinciyle orada dolaşırken bir mesaj aldım, “hocam Kars’a gelmişsiniz, görüşebilir miyiz?” diye. Arayan bir kafenin adresini verdi. Gittim. Eski bir emniyet mensubu, genç bir insan. Biraz sohbet edip konuştuktan sonra, tam ayrılırken, “bir kucaklaşabilir miyiz?” dedi. “Beni birinin içtenlikle

*Bediüzzaman
din adına siyaset
yapılabilmesi
için halkın
her kesiminin
yüzde altmış
yetmişinin “tam
dindar” olması
gerektiğini ifade
eder. Tam dindar
olmaktan kasıt
herhalde sünnet-i
seniye kendisine
rehber etmiş,
peygamberimizin
hayatını,
yaşayışını,
sözünü, kendisine
rehber etmiş, yani
sünnet-i seniye
hayat tarzı olarak
benimsemiş insan.*

Bunlar da gösteriyor ki bizim, toplumun hiçbir kesimini dışlamadan, ötekileştirmeden, ancak kendimizden, duruşumuzdan taviz vermeksizin buluşabileceğimiz demokratik zeminleri aramamız, ihdas etmemiz gerekiyor. Toplumun bireylerini ötekileştiren, "din düşmanı", "vatan haini" gibi ithamları kaale almaksızın açık buluşabileceğimiz zeminler olmalı.

kucaklamasına o kadar hasretim ki" dedi. Kars'ta ilk kez tanıştığım biriyle yol ortasında böylece kucaklaştık.

Şu an toplumun geniş kesimleri hiçbir beklentisi olmaksızın sahiplenilmeyi, sevmeyi, ötekileştirilmeden diyalog kurulmayı bekliyor, istiyor.

Bakınız bir örnek daha. Bizim Halk TV'ye çıkışımız vardı. Ben doğrusu nasıl tepkiler gelecek diye merak ediyordum. Çünkü Halk TV'nin seyircileri Risale-i Nur, Bediüzzaman, Nurculuk, Said Nursi gibi kavramlara belli bir mesafe ve soğuklukla yaklaşır diye düşünüyordum. Bir taraftan da program sırasında Hakan Aygün gelen mesajları da reklam arasında bizlerle paylaşıyor ve "çok olumlu geri dönüşler var" diyordu.

Yani o kitle de aslında toplumun dindar kesimleri ile bir diyalog arayışı ve ihtiyacı içerisinde. O dönem Meclis ziyaretlerimiz sırasında Grup başkanvekillerinden olan Akif Hamzaçebi ile de görüşmüştük. Bize ısrarla şunu sormuştu: "Bütün dinî gruplar AKP'yi destekleyip, devletin bu denli geniş imkânlarından yararlanmayı tercih ederken, siz niye mesafeli duruyorsunuz" demişti. O zaman beş altı arkadaş birer ikişer cümle ile cevap vermiştik.

Sonrasında bir dönem çok bunaldığını, o sıra Sadık Yalsızuçanlar'ın Eski Demokrat Partili bakanlardan rahmetli Tevfik İleri'nin hayatını konu alan "Vefa Apartmanı" isimli kitabını okurken, İleri'nin de bunaldığı zamanlarda Bediüzzaman Said Nursi'nin Münacaat isimli risalesini okuduğunu öğrendiğini ve hemen internetten bu eseri bulduğunu ve çok bunaldığı zamanlarda Münacât Risalesini dinlediğini anlattı.

Bunlar da gösteriyor ki bizim, toplumun hiçbir kesimini dışlamadan, ötekileştirmeden, ancak kendimizden, duruşumuzdan taviz vermeksizin buluşabileceğimiz demokratik zeminleri aramamız, ihdas etmemiz gerekiyor. Toplumun bireylerini ötekileştiren, "din düşmanı", "vatan haini" gibi ithamları kaale almaksızın açık buluşabileceğimiz zeminler olmalı.

Demokrat Parti bunu gerçekleştirebilir bir geçmişe ve siyasi anlayışa sahip bir parti. Umulur ki Demokrat Parti bu noktada öncülük yapsın. Bizler de bu anlayışa hizmet eden neşriyatımızla, bu anlayışın yerleşmesine destek verelim, hizmet edelim.

Liyakat meselesi toplumda karşılık buluyor mu?

Ben meslek icabı toplumun farklı kesimleri ile temas halindeyim. İnsanların çoğu, dinin hiçbir şeye alet edilmediği, dindarlığın hiçbir şeye alet edilmediği bir sosyal yapının hasreti içerisinde.

Bir örnek vereyim: Avukatlığını yaptığım bir firmaya beni kendisinin ateist olduğunu söyleyen nakliye müdürü önermişti. Genel müdür ile tanıştık. Yönetim kurulu üyeleri ile yemek yedik. Çıkarken genel müdür bana, "sizi bize öneren arkadaşımız bize sizin Nurcu olduğunuzu söyledi. Ben bir ateistin Nurcu birini şahsen de kefalet vererek bize tavsiye etmesine

şaşırdım” demişti. Ben de, “onu bana sorsanız ben de onu çok üstün me-
ziyetlere sahip birisi olarak tanımlarım” dedim. Bundan çok memnuni-
yet duyduğumu ve bunu önemseydiğimi söyledim. Bu olay aramızda ortak
beşerî değerlerin gözetilmesine ve bu müşterek değerler üzerinden bir sos-
yal barış tesis edebileceğimize olan inancımı artırdı.

Bu zorlu dönemi bir fırsata çevirmek mümkün. Yeter ki Bediüzzaman’ın
ifadesi ile dini hiçbir maddi manevi çıkara alet etmeyelim. İslamiyet ha-
kikatının güzelliklerini her bir filimiz ile gösterebilelim. Şu dönem dine
ve dindarlığa itibarının yeniden kazandırılması gereken bir dönem. Burada
her birimize büyük bir görev düşüyor.

Yaşanan haksızlık ve adaletsizlikler hangi hataların neticesidir ve hangi mükafatların mukaddemesidir?

Bediüzzaman hazretleri Ankara’ya 1922 yılında ilk gelişinde Ankara rü-
esasının “bizimle çalış” teklifine muhatap oluyor. Üstad ben sizinle çalış-
mam, ancak size de ilişmem diyor. Çünkü Ankara ziyaretinde ahir zama-
nın beklenen dehşetli şahsını teşhis ediyor. Bu teşhisle beraber “ahir zama-
na erişirseniz malum şahısla siyaset yoluyla galebe edilmez” hadisinin ikazı
ışığında Van’a gidiyor ve Erek Dağına inzivaya çekiliyor. Öncesinde Tabiat
Risalesi’nin neşredilmesi var.

Şimdi bu bir nebevî ikaz ve bu nebevî ikazı bugün dillendiren Bediüz-
zaman Said Nursi’yi dinlememenin ve siyaset yoluyla galebe etmek için bir
siyasi parti kurarak siyaset yoluyla mukabele etmeye çalışmanın bir bedeli
var. Şeyh Said gibi açıktan hukuk dışı bir yolla mukabele etmek var. Bir de
sinsice mücadele etmek, mukabele etmek var. Hem çalışmayı kabul edecek-
siniz ama beri taraftan da birlikte çalışmanın beraberinde getireceği riskleri
öngörmeyip, birlikte çalışırken de, birlikte çalıştığınız zihniyetin kuyusu-
nu kazabileceğinizi düşünceksiniz, hesaplayacaksınız. Şimdi “jiletle kazın-
sanız bile bazı kurumlardan silinemeyeceğinizi” varsaymak, manevi anlam-
da büyük bir bedel ödemeyi göze almak demektir.

Çünkü her Mümin’in İslam’ı temsil etmek gibi bir vazifesi var. Bu tem-
sil vazifesini hakkıyla ifa edecek olanların açık hareket ettikleri takdirde
maksatlarına nail olamayacağı, başkalaşması gerektiği, ancak böyle olursa
birilerinin “jiletle bile kazısalar” teşhis edemeyeceği fikri, bir dizi tavizi, açık
haramları, menhiyatı işlemeyi beraberinde getiriyor. Bir adım daha öteye
geçiyor. Devletin hayati kurumlarında var olmayı vaz geçilmez ve en temel
maksat haline getiriyor. Bunun için de her zeminde, herkesle her türlü iş-
birliğine giriyor. Sırf oradaki mevcudiyetine bir hanel gelmesin diye.

Ve bu maksuda erişmek için de nasları bir tarafa bırakıp, menhiyatları
işlemek konusunda bir de fetva veriyor “içiniz kan ağlasa bile...” Bununla
yetinmiyor. Bir dizi haksızlığı, hukuksuzluğu ifa ederek bir noktaya geliyor.

Benim açımdan en dehşetli olan şeyi bir misalle anlatayım: Biz 1982 yı-
lında İstanbul’a geldiğimizde o gruptakiler bizim ablalarımızın örtünme

*Bu zorlu
dönemi bir
fırsata çevirmek
mümkün. Yeter ki
Bediüzzaman’ın
ifadesi ile dini
hiçbir maddi
manevi çıkara
alet etmeyelim.
İslamiyet
hakikatının
güzelliklerini her
bir filimiz ile
gösterebilelim.
Şu dönem dine
ve dindarlığa
itibarının yeniden
kazandırılması
gereken bir
dönem. Burada
her birimize
büyük bir görev
düşüyor.*

O dönemde binlerce insan işinden oldu, eğitimini yarıda bıraktı, ama bu farziyeti, bu şeairi zayıflatacak bir tutum içerisine girmedi.

biçimini haşa tesettürsüzlük olarak görüyorlardı. Yani “başörtüsü ve pardesü tesettürün gereklerini tam olarak yerine getirmiyor, bu tesettürsüzlüktür” diyorlardı. O camianın hanımefendileri yerler kadar uzanan feraceler giyiyor, siyah eldivenler takıyor, büyük siyah gözlükler takıyor ve yüzlerinin geri kalan kısmını da başörtüleri ile örtüyorlardı. Onlara göre tesettür buydu, aksi tesettürsüzlüktü.

Sonra bir dönem geldi 28 Şubat’ın muktedirleri tesettürü toplumun her kesiminden ref etmek ve buna bağlı olarak da gençliği sefahete teşvik etmek, iffetsizliği yaygınlaştırmak, belki de aile kurumunu tahrip etmek adına tesettür üzerinden bir saldırganlığa giriştiler. Buna karşılık şeair hükmündeki tesettür emrini tahkim etmek yerine adeta şeairin tahrip edilmesinde koçbaşı olarak kullanılmak gibi bir fonksiyon icra edildi. Onuna yetinilmedi, içtihad gibi marziyat-i İlahiyeyi anlamak hususundaki temel bir müessesese içdiş ya da alet edildi ve başörtüsünü yasaklayanlar için “bu kişiler de içtihad ediyor” denildi. O zalimlere –haşa– müçtehid payesi verildi.

Bunların sebebi belli idi: Mevcudiyetinizi korumanız için işbirliği yaptığınız muktedirler ile iyi geçinmeniz gerekiyor, onların şimşeklerini üzerinize çekmemeniz gerekiyor. Ama bir taraftan da çalışıyorsunuz onlarla, işbirliği yapıyorsunuz ve sizden bu tutumlarının meşrulaştırılmasını ve buna dinî bir kılıf bulmanızı istiyorlar. Tesettür konusunda ferace, siyah eldiven, siyah gözlük ve yüzü kapatan bir hassasiyetten, “tesettür furuattır” noktasına geliyorsunuz. Ertesi gün şeairi ortadan kaldıran dehşetli bir cinayetin adeta taşeronu haline geliyorsunuz. Bunlar ağır bedellerdir.

O dönemde binlerce insan işinden oldu, eğitimini yarıda bıraktı, ama bu farziyeti, bu şeairi zayıflatacak bir tutum içerisine girmedi.

Bizim İstanbul’da Can Kardeş Çocuk Köşkleri vardı. Müfettişler geldiler. İki başörtülü bayan görevlimiz var. Dediler ki “bunu rapor edersek burayı kapatırlar. Söyleseniz de bu bayanlar başlarını açsalar, zaten burada küçük çocuklar var.” Ben de konuyu Kutlular Abi’ye ilettim. Kutlular Abi çağırdı müfettişleri, “Bakın kardeşim başörtüsü, tesettür farzdır. Bu zamanda da şeair hükmüne geçmiş, İslam’ı temsil eder hale gelmiştir. Siz değil iki tane çocuk köşkünü, her şeyimizi alacak olsanız biz konuda hiçbir taviz vermeziz. Siz bu konuda kendinizi nasıl rahat hissedecekseniz raporunuzu ona göre kaleme alın. Biz bundan hiç yüksünmeyiz, sizi de suçlamayız, siz vazifenizi yapın, ne görüyorsanız yazın. Biz kendimizi şeairi muhafaza etmekle, tahkim etmekle mükellef biliyoruz, bu konuda hiçbir taviz vermeyiz” dedi. Ama sonra enteresandır rapor müspet geldi. Müfettişler tesettürlü öğretmenler konusuna raporlarında hiç temas etmemişler.

Şimdiki musibetin gelecekteki mükâfatı ne olabilir sizce?

Mükâfatı şu. Büyük bir tövbe ve nedamet hissi yaşanıyor mağdur olanlar tarafından. Yaşadıkları mağduriyet, ortak edildikleri, belki de istemeden, bilmeden ortak edildikleri yanlışlara karşı bir kefarete hükmüne geçiyor. O

sebeple umut ve dua ediyoruz ki yanlışların farkına varsınlar, bu gayretlerini, bu fedakârlıklarını gerçekten bihakkın iman ve Kur'an yoluna hizmet etmeye sarf etsinler. Anadolu insanının elli yıllık insan kaynağı ve sermayesi heder edildi, yanlış bir yolda heder edildi. Umut edilir ki bu yolun yanlışlığı idrak edilirse bu emek bu gayret doğru yolda sarf edilirse, bu bedeller boşuna ödenmemiş olur.

Konuşmanızda bahsettiğiniz güvenlik bürokrasisin hedefi, insanların gizli ajandası mı, yoksa iman ve Kur'an hizmeti midir? Güvenlik bürokrasisinin tehdit ve tehlike olarak gördüğü ve berhava etmek istediği şey acaba yapılanmalardaki gizli ajandalar mı, yoksa samimi iman ve Kur'an hizmeti mi hedefe oturtuluyor? Önde başka, arkada başka bir maksat mı var? Açıkça hedef ve maksadını ortaya koyan, hiçbir gizli ajandası olmayan bir davayı mı ortadan kaldırmak istiyorlar?

Devlet dediğimiz aygıt, olgu, yekpare bir parça değil. Birbiriyle çekişen, birbiriyle çelişen, birbirini dengeleyen, kollayan, gözetleyen güç gruplarından oluşuyor. Bunu en somut Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görürsünüz. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda hemen her grubun, her tarikatın, her düşüncenin, her cemaatin bir uzantısı, o cemaatin kanaatlerini Diyanette temsil eden bir parçası vardır. Ama bütün bunlardan da ortaya bir Diyanet İşleri Başkanlığı çıkar.

Risale-i Nurların neşri konusunda yapılan toplantıda Sayın Mehmet Görmez bana "Neden Diyanet İşleri Başkanlığı'na itimat etmiyorsunuz" dedi? Ben de "Hocam, size elbette ki hem itimat ediyoruz hem de size sevgi ve hürmet besliyoruz. Ancak Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da bir bütün olmadığını biliyoruz" dedim. Bir kamu tüzel kişiliği var, aynı zamanda da birbirini dengeleyen, birbirini gözetten güç grupları var. Farklı anlayışlar, farklı kanaatler orada ya Daire Başkanlığı ya da Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığı statüsünde temsil imkanı buluyor.

Ve hepimizin bildiği üzere Risale-i Nur'un bandrol meselesinde bunlardan bir kısmı bizim gibi düşünürken bir kısmı tam tersine başka şeyler hesap ettiler. Ben de bunu bildiğimden Sayın Görmez'e mevzunun nihayetinde "Başkan yardımcılarınız arasında Risale-i Nur Külliyyatının neşrine mani olmayı kendi şeyhinden aldığı derse binaen farz bir vazife telakki eden birileri var mı yok mu?" diye sordum. Tebessüm ettiler. Ben de böyle bir kişinin Diyanet İşleri Başkanlığı vazifesine getirilmesinin mümkün olduğunu anlatıp ardından da böyle birinin başkan olması ve "Sözler'den iki bin nüsha basın onu da depolarda tutun" demesi halinde Risale-i Nur'un neşrini nasıl sağlayacağımızı bilemeyeceğimizi anlattım. "O kadar da korkmayın, ürkmeyin, Diyanet İşleri Başkanlığı hiçbir zaman Risale-i Nur'a muarız olmamıştır" dedi. Ama malum, sıra Şualar'a geldi ve süreç yarım kaldı. Sonrası basılamadı.

Yani güvenlik ve istihbarat bürokrasisi de tek bir parçadan ibaret değildir. Bir kısmı anayasal düzenin korunması konusunda hassastırlar. Bir

Devlet dediğimiz aygıt, olgu, yekpare bir parça değil. Birbiriyle çekişen, birbiriyle çelişen, birbirini dengeleyen, kollayan, gözetleyen güç gruplarından oluşuyor. Bunu en somut Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görürsünüz.

Maalesef biraz önce bahsedilen devletin yapısı geçmişte siyaseti dinsizliğe alet ederek dindar, muhafazakar, hamiyetli insanları sıkıntıya soktu. Buna tepki olarak da toplum, geniş halk kesimi, mevcut yapıyı iktidara getirdi. Bu yapı da gelir gelmez ferahlatıcı, temel hak ve özgürlükleri esas alan özgürlükçü bir anayasa taslağı ortaya koyması gerekirken devletin istibdadî yapısını, sopasını eline aldı.

kısmı devletin Kemalist ideolojisinden sapmasına karşı hassastır. Bir kısmı da dinî grupların devleti dönüştürme arzusu ve iradesi konusunda hassastır. Onları kullanan zındıka komitesi ise aslında dinimize düşmandır.

Dolayısıyla özünde devleti hedef alan, devlet üzerinde, bürokratlar üzerinde etkin olmayı birincil amaç gören bir anlayış zındıka komitesinin işini kolaylaştırdı.

Seminer dizimizin başlığı başlığı “Adalet ve Liyakat.” Biz arzu ediyoruz ki memleketi liyakatli insanlar yönetsin. Bunu nasıl elde edebiliriz?

Maalesef biraz önce bahsedilen devletin yapısı geçmişte siyaseti dinsizliğe alet ederek dindar, muhafazakar, hamiyetli insanları sıkıntıya soktu. Buna tepki olarak da toplum, geniş halk kesimi, mevcut yapıyı iktidara getirdi. Bu yapı da gelir gelmez ferahlatıcı, temel hak ve özgürlükleri esas alan özgürlükçü bir anayasa taslağı ortaya koyması gerekirken devletin istibdadî yapısını, sopasını eline aldı. Başka bir biçimde toplum üzerine uyguluyor.

Biraz önce de demiştim, bir iktidar değişikliği olduğunda, geçen 17 yıllık sürede ortaya konan kötü örnekler sebebiyle bunun bazı sonuçları olacak ve sıkıntılı bir süreç yaşanacak. Şimdi toplum bu cenderenin içerisinde bir tercih yapmak zorunda kalıyor.

Bugün hâkim olan hukuk güvenliği anlayışı 12 Eylül ve 28 Şubat dönemlerinin çok gerisinde. Bugünü bir teminat, güvence olarak değerlendirmek doğru olmaz. Yanıltıcı olur. 12 Eylül döneminin uygulamalarını hatırlayalım. Yeni Asya gazetesi kapatıldı, aynı binada aynı kadroyla Yeni Nesil gazetesi yayınlanmaya devam edildi. Yeni Nesil kapatıldı, aynı binada, aynı kadro ile Tasvir gazetesinin yayımına başlandı. Bugün herhangi bir basın organı hakkında bir kapatma kararı verilir ve bir ithamda bulunulursa bütün malvarlığı müsadere ediliyor.

12 Eylül hukuksuzlukların zirve yaptığı bir dönemdi. 12 Eylül’de yaşanan süreçten bahsettim. 28 Şubat sürecinde yargı büyük ölçüde 28 Şubat sürecinin, askeri otoritenin dayattığı şeylere karşı direndi, büyük ölçüde direndi. İdari uygulamalarda bile çoğu memur bir yıl, iki yıl açığa alındı, sonrasında kamu görevinden çıkarılmak gibi bir müeyyide ile karşılaştı. Kimse bir sabah kalktığında kendisinin ismini bir kararnamede okuyup ihraç edildiğini öğrenmedi. Benim avukatlığımı yaptığım çoğu başörtülü bayan o dönemde uzun süre açıkta kaldıktan, ücretlerinin 2/3’nü aldıktan sonra ihraç edildiler. O dönemde çoğu hakkında emre itaatsizlikten davalar açıldı. Bir dizi anlamsız suçlamalara maruz kaldılar. O günün hakimleri davaları, yargılamaları sürüncemede bırakmak gibi bir yolu tercih ettiler. Yani hemen beraat kararı vermeye cesaret edemediler ama yargılamaları sürüncemede bırakarak, nihayetinde beraat kararı verdiler.

28 Şubat sürecinde, “Nurculuk yapıyor” diye Yeni Asya Vakfı’nın kapatılması ve malvarlığına el konulması için dava açılmıştı. Mahkeme üç farklı resmi bilirkişiden rapor almış ve üç bilirkişi de aleyhimize rapor vermişti.

Belki on klasör evrak hazırlık yapmıştı idare. 28 Şubatın en etkili olduğu dönemde üç aleyhe bilirkişi raporuna ve müfettişlerin on klasör evrakı dosyaya yığılmalarına rağmen mahkeme davayı reddetme cesareti göstermişti. O dönemin izlerinin devam ettiği bir dönemde Yargıtay cesaretle o red kararını onadı. O dönem biz hukuka uygun davranılmayacağı yönünde bir endişe, kaygı yaşamadık. O günlerde Kutlular Abi'ye, gelen aleyhe raporlardan bahsedince, "hukuk işliyor, siz hukukî açıdan gerekenleri yapın inşallah ne tice lehimize olur" demişti. Gerçekten de öyle oldu.

Bugün güvenlik bürokrasisinin on klasörlük aleyhe raporuna rağmen bir mahkemenin aynı şekilde hukuka uygun davranabileceğini söylemek mümkün değil. Türkiye'deki dini gruplar, cemaatler, sivil toplum, sağda ve soldaki muhalif anlayış, hiçbir dönemde olmadığı kadar ağır bir baskı ve tehdit altındadır. Yani bugün yaşanan hukuksuzluğun ne 12 Eylül dönemi ile ne de 28 Şubat dönemi ile kıyaslanamaz durumdadır.

Bu durumda ne yapılabilir? Bütün bu yaşananlardan sonra Türk halkı dindar insanların kamu otoritesiyle, devlet eliyle, onları dindarlaştırmaya çağına, kamu otoritesinin dinin, dindarların elinde ıslah edici bir araç, argüman olarak görmeyeceğimize dönük bir samimi beyan, birlikte yaşamamızın, demokratik bir anayasa yapmanın önünü açacaktır. Bugün toplumda, geniş anlamda kimsenin başörtüsünden bir rahatsızlığı olduğunu sanmıyorum. Münferit itiraz ve beyanlar bir tarafa bırakılırsa bu serbestiyet toplumun tamamı tarafından benimsenmiş durumdadır. Kimsenin mescitlerden, camilerden, ezanlardan bir rahatsızlık duyduğunu sanmıyorum. Birilerini rahatsız etmek için inadına ezanın sesini yükseltmezseniz kimse ezandan rahatsız olmaz. Birilerini rahatsız etmek için uluorta cemaatle namaz kılmazsanız, yani ihlas sırrına uygun hareket ettiğiniz sürece dinin herhangi bir emrini yerine getirmenizden dolayı kimseyi rahatsız etmezsiniz, maksadınız başka bir şey değilse tabii.

Bugün hem din hem de dindarlar aleyhine çok ağır bedeller ödendiğini, ödettirildiğini, dinin ve dindarlığın geniş halk kesimleri nezdinde itibarının hızla yitirildiğini görmemiz gerekiyor.

Kutlular Abinin rahmetli Demirel'den aktardığı bir anektod var. 28 Şubat dönemindeki görüşmeleri sırasında Kutlular Abi Demirel'e Cumhurbaşkanı olarak tavrı ile ilgili serzenişte bulunuyor. Demirel de, "Mehmet Bey, her hafta devletin istihbarat ve güvenlik birimlerinden onlarca rapor gelir. Bir müddet sonra gerçeğin ne olduğu, neyin hayal, neyin gerçek olduğu konusunda emin olamazsınız. Çankaya köşkü böyle bir yer. Siyasi parti lideri gibi çok farklı kanallardan bilgi alma imkanınız azalır. Halkla doğrudan temasınız kesilir. İl ve ilçe teşkilatlarından gelen bilgi akışı kesilir. Gelen bütün bilgi istihbarat ve güvenlik birimlerinden gelir. Bunları hepsi sürekli yönlendirici mahiyettedir. Bir müddet sonra bunların etkisinden kurtulamaz hale gelirsiniz. Bu raporlarda yazılan her şeyi hakikat telakki etmeye başlırsınız" diyor. Bu ifadeler bir yönüyle aslında Demirel'in ve

Bugün hem din hem de dindarlar aleyhine çok ağır bedeller ödendiğini, ödettirildiğini, dinin ve dindarlığın geniş halk kesimleri nezdinde itibarının hızla yitirildiğini görmemiz gerekiyor.

*Adalet, hürriyet
vurgusu yapan
Üstad bu
kurumları ele
geçirmeye ve sair
işlere tevessül
etmiyor. Yine
fikir olarak,
yine kavram
olarak, belki
siyasetçilerden
daha güçlü bir
biçimde demokrasi
vurgusu yapıyor.*

sonrakilerin Çankaya köşkünde nasıl bir tecrit altında yaşadığının da itirafidir.

Şimdi ele aldığımız mesele toplumsal bir gerçeğe de dayanıyor. Bütün toplum şu an şaşkın bir vaziyette. Yani hırsız bizden olunca makbul. Dolandırıcı başına takke giyince masum kabul edilen bir anlayış var. “Bizim hırsızımız iyidir.” Adam takke giymiş, memleketi dolandırıyor. Buna sırf takke giydiği için dolandırıcı diyemiyoruz. Hz. Muhammed (asm) diyor ki “İnsanların en adisi, en alçağı kimdir biliyor musunuz? Kendisine güvendirip, ihanet edendir.”

Daha adil ve özgürlükçü bir zemini oluşturabilmek için somut olarak ne yapılması gerektiği hususunda neler söyleyebilirsiniz?

Biz burada siyaseti temsil etmiyoruz. Bürokrasiyi de temsil etmiyoruz. Biz aynı duyguları, aynı düşünceleri, gönül bağıyla paylaşan insanlar olarak, bir sivil toplum unsuru olarak bir aradayız. Dolayısı ile somut olarak ne yapılması gerektiği hususunda atılacak adım olabildiğince sivil kalmak.

Bediüzzaman hazretlerinin ilk Ankara ziyaretinden bahsettik. Kendisine hem siyaset yolu, milletvekili olma imkanı hem de bürokraside görev alma imkanları açıldı. Şark umum vaizliği, bütün teşkilat önüne serilmiş. Ama Üstadın tutum ve davranışı çok farklı. Adalet, hürriyet vurgusu yapan Üstad bu kurumları ele geçirmeye ve sair işlere tevessül etmiyor. Yine fikir olarak, yine kavram olarak, belki siyasetçilerden daha güçlü bir biçimde demokrasi vurgusu yapıyor. Bürokrasiden, yargıdan daha yüksek adalet talep ediyor ama onlara bulaşmıyor, nüfuz etmiyor. Ne tabanda ne tavanda. Olabildiğince sivil kalıyor. Bu sebeple de ne kendisinin ne de bir talebesinin burnu bile kanamıyor. Hem de en dehşetli zamanlarda. Müthiş hadiselerin ortasında. Bunlar önemli hususlar.

Ama insanlar bugün cemaat kelimesini ağızlarına almaya korkar hale geldiler. Duruş derken, ben yine anladığımı seslendirmek istiyorum. Hem bu kavramlara sahip çıkacaksınız, kurumların önemine vurgu yapacaksınız, ama bulaşmayacaksınız. Üstadın Rüyada Bir Hitabe’de bahsettiği şekilde dehşetli bir zamandayız. Bütün kurumların kaldırıldığı, Kur’an’ın kendi kendisi doğrudan müdafaa ettiği dehşetli bir zamandayız. Artık birilerinden veya bir yerlerden talimat bekleme noktasında değiliz. Doğrudan kendi kendimizi müdafaa, davamızı, inancımızı doğrudan pozisyon olarak savunma makamındayız. İslamiyet’i, şeriatı böyle yaşayacağız. Yani sivil alanda kalacağız.

Bunun tatbikatı nasıl mümkün olacak? Bir cemaatin sivil kalması nasıl mümkün olacak? Bugün aynı eserleri okuduğumuz halde hem siyasi alanda hem de bürokratik alanda boşalan mevzileri doldurma yönünde tercihlerini yapan ve kendilerine Nur talebesi diyen insanlar var. Aynı hakikatleri okuyorsak aynı noktaya parmak basmalı ve daha samimi, daha sivil bir duruş sergilemeliyiz. Ama muhalefet yapmak adına değil. Yani bir görüş

açıklamak anlamında ve sadece bir siyasi görüşe göre değil. Geniş bir dairede.

Liyakat esası, devlette görev alma konusunda nasıl bir hareket tarzını gerektirir?

2002 yılında Ak Parti'nin iktidara geldiği günlerde Kutlular Abi Ankara'ya gelmişti. Bir sohbet sırasında soru cevap faslında siyasi meseleler konuşulurken bir bürokrat arkadaşımız “Şimdi bize de teklif gelir ve gelecek. Nasıl bir tavır takınmalıyız” dedi.

Kutlular Abi liyakat esaslı çalışma manasında, Risale-i Nurlardaki prensibi şöyle özetledi. “Bürokratsınız, terfi ettirecek, daha üst bir görev vereceklerse vazifenizi yapacaksınız. Oy vermiş olup olmamanız, o parti iktidara geldiğinde bürokraside görev almayı reddetmek hakkını zaten size vermez. Memursunuz netice itibariyle. Ama gönüllülük gerektiren bazı işler olur. O işlerde de sizler inisiyatifinizi doğru şekilde kullanırsınız, Kur'an'ın ve hizmetimizin aleyhine olmayacak şekilde kullanırsınız. Kendinizi istismar ettirmemek kaydıyla elbette devlet hizmetini yapmaya devam edeceksiniz” demişti. Bugün bunun çok uzağındayız.

Sivillik kavramından ne anlamalıyız?

Sivillğin Nur talebeleri arasında çok doğru anlaşılmuş bir kavram olmadığı kanaatindeyim. Risale-i Nurların devlet tekeline alınmasına ilişkin kararın yayımlandığı gün biz ağlamıştık; ağlayarak, üzüntüyle karşılamıştık o düzenlemeyi. Sonra, Allah rahmet eylesin, Badıllı Ağabeyin bulunduğu derste, Şanlıurfa'da cemaatin bu haber üzerine yarım saat sevinç gözyaşları döktüğünü öğrenmiştik. Yani aynı konu hakkında aynı anda ülkenin bir kısmında keder, hüznün gözyaşı vardı, bir tarafında da öyle bir sevinç gözyaşı vardı.

Hatta bir taraftan da “Artık Nurcu gruplara, cemaatlere ihtiyaç yok, devlet Nurculuğu himayesine alıyor, Üstadın dediği gibi Risale-i Nur'lara sahip çıkıyor, Nurculuğu da devlet yapacak.” denebiliyordu. Düşünebiliyor musunuz; yıllarca Risale-i Nur okumuş geniş bir kitlede, böyle bir kanaat ma'kes bulabildi.

Devlet kuvvetini eline geçirip milleti sopayla ister dinsileştirmek, ister dindarlaştırmak politikası güdün, ben aynı görüyorum. 1946 ve sonraki siyasi hadiseler ışığında açıkça ifade edemediğimiz bir şey var. Üstad üç hayat döneminde üç farklı kişilik ortaya koymuyor. Sadece mukteza-yı hale mutabık hareket ediyor. İşte o mukteza-yı hale mutabık hareket etmesinin getirdiği farklar var. Mesela Abdulhamid döneminde meşrutiyet ilan edilmiş, hürriyetçi anlayış var. İttihad ve Terakki var. Onlarla ilgili bazı endişeler de var.

Üstad ana soruyu şöyle aktarıyor: “Bazı nas senin gibi mana vermiyorlar. Hem de bazı Jön Türklerin a'mal ve etvarı pis tasvir ediyor. Zira bazıları

Devlet kuvvetini eline geçirip milleti sopayla ister dinsileştirmek, ister dindarlaştırmak politikası güdün, ben aynı görüyorum.

ramazanı yer, rakı içer, namazı terk eder. Böyle Allah'ın emrinde hıyanet eden nasıl millete sadakat eder?"

Bu soruya karşılık Üstad "Evet hakkınız var. Fakat hamiyet ayrı iş ayrıdır" der. İşte bu liyakat meselesi. "Bence, bir kalp ve vicdan fezail-i İslâmiye ile mütezeyyin olmazsa, ondan hakikî hamiyet ve sadâkat ve adalet beklemez. Fakat iş ve san'at başka olduğu için, fasık bir adam güzel çobanlık edebilir; ayyaş bir adam, ayyaş olmadığı vakitte iyi saat yapabilir. İşte şimdi salâhat ve mahareti, tabir-i âharla fazileti ve hamiyeti, nur-i kalp ve nur-i fikri cem edenler, vezaiife kifayet etmezler. Öyle ise, ya maharettir veya salâhattir. San'atta maharet ise, müreccahtır." Ölçü bu. Şimdi biz muktezayı hale mutabakat etmek için lazım gelen ölçüyü nazara alarak, "hürriyet mi istibdat mı" yönünde ve "sadakat mi liyakat mı" yönünde tercihte bulunacağız.

